List 20. Tečaj XLIV.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 19. maja 1886.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Koruza. — Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi. (Dalje.) — Gospodarske izkušnje. — 73. odborova seja Matice Slovenske dné 12. maja 1886. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gosp. poslanca Kluna o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dne 4. maja. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1886. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti za kovaške pomočnike delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1886. l. Kdor preskušnjo dobro prestoji, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

V Ljubljani 19. maja 1886.

V. Seunig,
prvosednika namestnik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Gospodarske stvari.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dné 28. in 30. junija t. l., in sicer: 28. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskali podkovske šole, 30. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglasé pri podpisanem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dné 19. maja 1886.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Koruza.

Vrste koruzine razločujemo po barvi, velikosti zrn in po časi, ki ga potrebujejo do zoritve. Ne gledé na barvo razločujemo veliko- in malozrnasto koruzo in pri tej zopet rano in pozno koruzo. Vrstá je mnogo in še jih zmiraj več iz Amerike donašajo, pa se dostikrat kmalu izrodijo in izvržejo. Kakošno koruzo bi naj sadili, to je v prvi vrsti zavisno od podnebja in je zlasti gledati na to, je li koruza rana ali pozna.

Tehtaje hektoliter od 65 do 70 kilogr. in zrna so kaljiva 4 leta. Ugaja koruzi toplo, zmerno-vlažno podnebje, obnese se pa tudi v boljhladnih, deževitih krajih, zemlja bodi topla in krepka. V južnih krajih, kjer malo dežuje, obrodi še v zvezani zemlji, med tem, ko jej v hladnih in vlažnih legah bolje ugaja lahko zemljišče. Sadi se najbolje za deteljo ali v novino, pa tudi za drugimi sadeži. Stoji prva v novo in močno pognojeni njivi, vendar gnoj se mora uže jeseni podorati. Obdelana mora biti prav skrbno. Pred zimo treba jo globoko preorati in povlačiti, da je ves pleval z nje potrgan. Spomladi se zopet preorje, povlači in poravna. Čas saditvi je različen in torej koruzo sadijo od začetka aprila do začetka maja, 0·2 do 0·5 hektolitrov na hektar. Kjer koruzo na debelo pridelujejo, storijo najbolje, če jo sadijo 45 do 50 centimetrov v kvadratu, kar je tukaj mogoče navskrižno delovati s plugom in konjem.

Ako pa med koruzo sadijo še kaj drugih sadežev, buč, fižola, to ni mogoče in tedaj kaže vrstam dati vsaksebnosti do 60 centimetrov, v vrstah samih pa morejo zrna polagati se 35 centimetrov narazen. Tako nasajene vrste obdelujejo samo od one strani k drugi naprej. Pregosto ne smejo koruze stati, sicer premalo plenjajo.

Za saditev v kvadratu povlačijo njivo in povaljajo z valjarjem. Zatem vzamejo posebno brani podobno orodje, kateremu so zobje vstavljeni 45 do 50 centimetrov narazen. S to mašino napravijo se vrste najpoprej podolgem in za tem povprečkem.

Kjer se vrste križajo, tje vsadijo povsod po dvoje zrn 4 centimetre globoko in zemljo malo potlačijo. Drugod sadijo z roko, plugom ali z mašino. V slednjem slučaji je treba veliko semena in pozneje dobijo dela, ker morajo pregosto stoječe koruze trebiti.

Ko so mlade koruze 20 centimetrov visoke, treba jih je prvikrat 5 do 6 centimetrov globoko okopati, da se odpravi plevel, ki je med tem časom vzrastel. Nasade v kvadratih moremo vse opravljati s plugom in konjem. Kjer so s plugom sadili, ondi puščajo po dve koruzi vkupaj; pri saditvi z mašino stojijo koruze z debelimi rogi skupaj in one z drobnimi skupaj. Zasute rastline treba zopet poravnati. Ko so koruze 30 centimetrov visoke, okopavajo drugokrat 10 — 15 centimetrov globoko, da zemljo bolje vzrahljajo. Če plevela preveč zarašča, treba je še tretje in četrte kopi. Pri tem delu se potrgajo postranski izrastki, da ne jemljejo hrane koruzi s storži. Plehe se izpolnijo pred prvim okopavanjem ali med tem delom tudi presajati časih kaže.

Preden koruza izmetava, treba jo obsuti, kar se ima do cvetenja završiti. Nasade v kvadratu tudi obsipavajo s plugom. Pri tem delu vtrdi se rastlina, ki dobi venec rahle zemlje na znožje in prostora okoli sebe, kar je za spravljanje jako ugodno. Porezovati koruzo, preden je dozorela, se ne priporoča, akoravno moramo priznati, da porezavanje pospešuje zoritev. Iz tega vzroka je toraj to delo umestno, kjer zavoljo neugodne lege koruza po malem in pozno zori. V tem slučaji kaže tik do zgornjega storža koruzo porezati, vendar še le tedaj, ko so zrna na storžih popolnem dorastla. Manjši posestniki sadijo med koruzo buče, pritlični bob, fižol itd. Nekateri sadijo koruzo tudi med krompir.

Od saditve do zoritve potrebuje koruza 140 do 180 dni. Spravljajo koruzo od avgusta do oktobra. Ko so zrna popolnem svojo barvo dobila in trda postala, tedaj gredo koruzo spravljat. Kjer imajo koruznike sušilnike, izkožuhajo storže na mesti, na koruzinem steblu, kar se hitro vrši, in potem slečene storže domú odpeljajo. Na manjših posestvih vozijo cele storže domú, kjer jih izkožuhajo in potem po dva skupaj zvežejo in sušit razobesijo, za kar se vsakemu storžu nekaj znotranjega ličja pusti. Koruzinje se pa v snope poveže in na sušilo razstavi, na manjših posestvih zmiraj mogoče blizu pri hiši. Kocene koruzine bi pa morali uže zaradi koruzne veše kar hitro izruvati in sežgati takoj na njivi.

Plenja koruza različno, ker na njo vpliva zemlja, seme in obdelovanje. Zrnja daje hektar 20 do 80 hektolitrov in slame 25—70 meterskih centov. Povprek dajeta dva vrhoma s storži napolnjena hektolitra en hektoliter čistega zrna. — Izkožuhane storže hranijo v posebne sušilnice ali jih povesijo na prezračnih prostorih. Paziti je pa treba, da je prostor res zraku pristopen, sicer se zlasti prerano v sušilnico djani storži spridijo. Sušilnice so tukaj res najboljše, vendar ene napake ne smejo imeti, namreč preširoke ne smejo biti; 1·5 metra znotranje prostornosti bodi zadosti v največih slučajih. Narejen je takošen koruznik sušilnik navadno iz lat, ki se pribijejo na ozko plat, da manje tiči noter silijo. Koruza je tako globoko za latami zložena, da ptiči le z veliko težavo morejo do nje. Lat pa je tukaj za polovico več potrebnih.

Kedar mrazno vreme prihaja, jemljejo koruzo iz sušilnikov ter jo lušijo ali z rokami ali z mašinami. Izlušeno zrnje prevejajo na mlinih, nekaj časa plitvo razgrnejo, da se posuši, ter pogosto premečejo. Koruza rabi zelena se za krmo, zrnje zmleto pa je važen živež za ljudi, zdrobljeno za živali. Izdelujejo iz koruze tudi žganje in pivo. Slama se drobno zreže in živini poklada. Debelejše steblovje porabi se za kurjavo ali kot stelja. Ličje veljá za steljo pa tudi za postelje ljudém. Rožiče zmeljejo in kravam spolagajo, če jih ne sežgejo. Nedozorele storže spolagajo precej konjem in govedi.

Škodujejo koruzi viharji, prevelika moča, mraz in snet, zatem razne žuželke, ogrci, kebri, zlasti pa koruzna vešča.

Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi.

Spisal K. Rambousek v Zborowu.

(Dalje.)

Malo je pridelovalcev semena, kateri bi bili v stanu zreči, da vejo namér njih ravnanja pri izberi zrnov. Največkrat pričnó z izbéro nepravilnih, čudnih zrnov, kateri zbadajo oči pa le nekmetovalca. Pri reji živine, katera je dosti težja, postopajo strogo pri izberi starišev. Kar je izvanredne živine, odstranijo jo od reje. Drugače je žalibog pri pridelovanji semena, koder ravno tako zahtevamo največje soglasje v vnanjih oblikah. — In vendar beremo tolikokrat po cenikih o čudežni in mumijski pšenici, o trojno cveteči rži itd.! Sicer so pa pridelovalci tacih sort še najmanj nevarni prodajalci, ker oni brez vsega razuma tako seme gojijo brez dobička, ker jim je v veselje. — Huji so oni pridelovalci, kateri imajo pri izgoji semena svojo gotovo pa napačno namer, — te smeli bi imenovati pitarje rastlin. Vsi oni, kateri tako delajo, da dobé velikanske rastline, močno vkoreničene, in to z močnim gnojenjem in pridnim obdelovanjem ter odmerjenjem velikega prostora posamezni rastlini, te le slepijo, a za prakso nič koristnega ne izvršé.

Ako pri izgoji semena ravno tako postopamo, kakor pri živinoreji, gotovo pravo zadenemo. Rastline, katere hočemo izgojiti, morajo biti v stanu take rastline zopet producirati, katere pri danih razmerah dajo največ in najsigurnejšega zrnatega pridelka ter primerno dosto slame. Zato moramo gledati, da nam uže prvotno seme zadostuje, to je, da je seme primerno gnojenji, zemlji in podnebji in te lastnosti ima domače seme. Če tudi domače seme pri nas največkrat ne moremo imenovati žlahno, vendar je med 1000 zrni 20 tacih, ki se odlikujejo s posebno dovršeno obliko. Z absolutno gotovostjo je trditi, da je tako domače zrnje navajeno na vse krajevne in podnebne razmere kraja, koder je desetletja rastlo.

Samo ob sebi je razumljivo, če hočemo seme za ene in tiste razmere zboljšati, to je, požlahtniti ne smemo semenu pri izgoji spremeniti te razmere. Brezpametno bi bilo, na pr. ovseno seme za gorate kraje gojiti v zavarovanih dolinah ali v topli ravnini, ali

pa če bi hoteli rž za peščeno zemljo pridelovati na dobri vrtni zemlji. Pravilno moramo zemljo, na kateri smo namenjeni, seme pridelovati, ravno tako izbrati, kakor so naše njive, če so pa njive različne kakovosti, boljše je odmeniti za pridelovanje semena slabo zemljo, katera, se ve da, naj je dobro obdelana in ne upešana. Izbera zemlje, katera ni ne obdelana ne gnojena, ni umestna, kajti zrno mora dobiti vse življenske pogoje v polni meri.

Kje in kako je izbrati njivo za izgojevanje semena?

Lega njive naj bode odprta, oddaljena od pohištev in drevja, kolikor mogoče v sredi poljá. Rž pridelovati moramo oddaljeno od druge rži, ker je nevarno vprašanje po drugi rži.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Predenica.

Ta rastlina hrani v sebi mnogo čreslovinske kisline. Noveji čas služi to na Angleškem v pokončevanje predenice: vzamejo 10% zredčeni vitriol železni in ga na vodi brizgajo ali škropijo z bzikanco na predenico ali deteljne grinte, to pa tako dolgo, da so do tal namočene. Po pretečenih nekolikih urah od predenice ni ničeser druzega videti, kakor očrnela vlakovina. Čreslovinska kislina se je pretvorila vsled zamakanja z vitrijolom v čreslovino-kislo železo; tako je predenica ugonobljena, detelja pa ni trpela nobene škode ter zatem bujniše raste. Ta jednostavni pomoček je vreden, da tudi pri nas z njim poskusimo.

Slovenska Matica.

73. odborova seja „Matice Slovenske“

dné 12. maja 1886.

Navzočnih 21 odbornikov, med njimi 2 vnanja (Kersnik in Svetec); predseduje prof. J. Marn.

Predsednik naznanja, da sta zapisnika o LXXII. odborovi seji in o XXI. rednem velikem zboru pregledala in potrdila overovatelja Kržič in Pleteršnik, kar brez ugovora obvelja.

Potem poroča, da je dobil od dr. Poklukarja z Dunaja pismo, v katerem mu naznanja, da ne more priti k današnji seji, pové, da odbornik Murnik izročenega odborništva ni sprejel vsled preobilega drugega posla, da bode toraj treba na njegovo mesto pozvati drugega.

Odbor sklene častnemu članu, dr. Vatroslavu Jagiću, poleg navadnega pisma, kadar se preselí na Dunaj, poslati častno diplomo.

Potem se vršé volitve in so voljeni: Josip Marn (z 19 glasovi izmed 21) prvosednik; Franc Levec (s 16 glasovi) prvi in dr. Josip Poklukar v ožji volitvi (s 13 glasovi) drugi podpredsednik. Z vsklikom se potem izvoli: Ivan Vilhar blagajnik; Luka Robič pregledovalec društvenih računov; Andr. Praprotnik in Anton Zupančič ključarja; Anton Kaspret in Anton Kržič overovatelja sejnih zapisnikov.

Predsednik se zahvaljuje za izkazano mu čast; pravi, da se je te časti doslej branil zaradi svoje bolehnosti, da pa letos izvolitev sprejme, ker se mu zdravje nekoliko boljša, ker mu tajnik delovanje bistveno olajšuje in ker si je v svesti, da ga bodo vsi — kakor dosedanji tako tudi novi — odborniki krepko podpirali. Pravi, da je ravno včeraj minulo od prvega občnega zbora 21 let, v katerem je bil voljen prvi stalni odbor, iz katerega nas je domačih danes tukaj še petorica (starosta dr. Zupanec, blagajnik Vilhar, profesor Vavrů, ravnatelj Praprotnik in govornik sam) — stara garda, kakor pravi naš Davorin. Pozdravlja novoizvoljene odbornike in čestita društvu k njegovemu pomlajenju spominjaje se besed ranjkega Slomšeka, naj se premenitev godi, da se družba z novoizvoljenimi pomladi, po starih pa v lepem redu hrani. Povdarja složno delovanje na korist jedinemu višjemu namenu, ki ga ima društvo. Prosi odbor, naj gleda vedno na to, da se oseba nikdar ne žali; naj odborniki, če so že kterikrat „inimici rei“, vedno ostanejo „amici personae“. Naj se spoštujejo vsi stanovi, ker so vsi potrebni; naj se posebej ne prezira duhovniški stan, ki se je že od nekdaj dejansko zanimal za slovensko slovstvo in je tudi Matici velika zaslomba. Konečno izraža govornik željo, da se varuje potrebna tajnost sejnih razprav.

Predno se vrši volitev v odborove odseke, sprejme se predsednikov nasvet, naj bi se odsekoma število članov primerno skrčilo, ker bi se s tem delovanje močno olajšalo in ker pridejo vse obravnave odsekov tako ali tako v konečno rešitev pred odbor, in naj bi imel gospodarski odsek v prihodnje le po tri, književni odsek pa kot važnejši, ker se peča z izdavanjem knjig, kot z najimenitnejšim društvenim namenom, po sedem ljubljanskih odbornikov, ki naj bi bili zopet zastopniki kolikor mogoče raznih stanov ali šolskih vrst. Unanji tako ne morejo prihajati k posvetovanju; kadar pa bode kazalo, naj se vsakteri odsek pomnoži s strokovnjaki ali z odborniki, kateri so mu ravno potrebni. Z vsklikom se potem izvolijo: a) v gospodarski odsek L. Robič, dr. J. Tavčar in J. Vilhar; b) v književni odsek pa A. Kržič, Fr. Levec, M. Pleteršnik, A. Raič, F. Stegnar, Ant. Zupančič in Vil. Zupančič.

Vse potrebne priprave za Kopitarjevo slavnost se popolnoma prepusté posebnemu odseku ad hoc, kateremu bodi skrb za to, da se slavnost za društvo častno izvrši. Matico bodo v tem odseku zastopali prof. Levec, dr. Tavčar in dr. Zupanec.

Gledé ponudbe odličnega matičinega ustanovnika, društvo naj bi dajalo staroslovenske spominke v izvirniku in v novoslovenski prestavi s kratko razlago na svitlo, da je on potem založi, sklene odbor delo izročiti posebnemu odseku, da v ta namen napravi osnovo, ki se ima ponudniku potem predložiti v prevdarek in konečno odobrenje.

Na mesto gospoda, ki odborništva ni sprejel, se odloči odbor, naj predsedništvo pozove onega gospoda, ki je za izvoljenimi dobil največe število glasov; če bi ta ne hotel odborništva sprejeti, naj povabi njegovega naslednika itd. — Ker sta se na dotično povabilo za g. Murnikom odpovedala tudi gg. Fr. Povše in dr. Jos. Pajek, naprosi se g. Ivan Tomšič, da vstopi zopet v odbor, na čast in na korist Matici sami.

Na predsednikovo vprašanje, kaj naj se stori s českimi šolskimi knjigami, ki so darilo g. Lega, sklene odbor po novem razgovoru, naj se ne dadô učiteljskima knjižnicama tukajšnjih srednjih šol, marveč ostanejo naj v društveni knjižnici.

Odbor vzame na znanje poročilo o nekaterih denarnih zadevah (računi, tirjatve), ki se tičejo Matice.

Poročilo o letošnjih društvenih knjigah se odobri. Vse konečno sklepanje o došlih in obljubljenih rokopisih, kakor sploh o vseh jednacih književnih zadevah, se prepušča književnemu odseku. Ker so za pričujoče leto knjige že v redu, omenja predsednik, da utegne prihodnja odborova seja biti še le v začetku bodočega,

ako pa se kaže potreba, skliče se še pred sklepom tekočega šolskega leta.

Nekateri šolski zavodi se zahvaljujejo za podarjene jim knjige iz društvene zaloge, drugi zopet prosijo zanje, kar jim odbor po zmožnosti dovoli.

Več novih poverjenikov se soglasno odobri; zaradi nekaterih mest, manj ali dalj časa izpraznjenih, se stavijo dotični primerni nasveti.

Za lansko leto je plačalo 1126 letnikov, za letošnje pa 377. Od zadnje odborove seje ($^{17}/_{3}$) je pristopilo Matici na novo 25 letnikov, namreč:

1. Kunc Avgust, posestnik v Črnomlji;
2. dr. Primožič Anton, c. kr. gimn. prof. v Iglavi;
3. Gros Peter, nadučitelj v Zagorji;
4. Bedenek Jakob, sourednik „Slovenca“ v Ljubljani,
5. Kobilca Ivan, kaplan v Ljubljani;
6. Bralno društvo v Železnikih;
7. Kljun Matej, kaplan v Železnikih;
8. Mrak Jakob. župnik v Železnikih;
9. Sušnik Ivan, kaplan v Selcih;
10. Štabuc Jernej, kaplan v Konjicah;
11. Kalan Ivan v Ljubljani;
12. Pichler Josip, aprob. gimn. suplent v Ljubljani;
13. Pesjak Mihael, župan in posestnik v Kameni Gorici;
14. dr. Fon Josip, primarij itd. v Zagrebu;
15. Knjižnica gimnazijska v Zagrebu;
16. Kuralt Franc, tajnik gosp. društva v Zagrebu;
17. Magdić Franc, kr. realski prof. v Zagrebu;
18. dr. Mušić Avgust, kr. gimn. prof. v Zagrebu;
19. Stožir Ivan, kr. realski profesor v Zagrebu;
20. Šrepel Milivoj, kr. gimn. profesor v Zagrebu;
21. Veršec Anton, kr. fin. tajnik v Zagrebu;
22. dr. Weingerl Josip, primarij v Zagrebu;
23. Seidl Ferdinand, aprob. cand. prof. in meščanski učitelj na Krškem;
24. Dolžan Ivan, župnik v Ihanu;
25. Mikuš Anton, cand. prof. v Ljubljani.

Književni prirastek znaša od zadnje seje 41 knjig, zvezkov in časopisov. (26 po zamenji, 15 vsled daril; 19 českih, 17 ruskih, 4 sorbske in 1 srbska.)

Gospodarskemu odseku se prepusti, da primerno uravná najemščino v hiši na Bregu št. 8.

Zastopnikom v upravnem odboru „Narodnega Doma“ se potrdi dosedanji zastopnik g. Luka Robič.

Odbor dovoli, da se vezati dá nekaj slovenskih knjig iz društvene knjižnice.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi predsednik sejo ob $7^{1}/_{2}$ uri na večer.

Govor gosp. poslanca Kluna

o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dné 5. maja.

(Dalje.)

Očitno zavzeten je dvom visoke vlade zarad vprašanja kompetence, s katerim na oboji prej omenjeni dopis izjavlja, da vprašanje, če se sme tako omejenje tam, kjer ga sedaj ni, po poti deželnega postavodajalstva vpeljati, potrebuje še resnega prevdarjanja.

Če toraj visoki državni zbor s pravilnim sklepom obravnavo te zadeve odbija ter jo prisoja odločno deželnim zborom, bo tako postopanje, tako jaz mislim, gotovo mnogo pripomoglo, da vladne dvome zatare, ter vlado k veči nasprotni blagovoljnosti nagnilo, kakor je bilo to do sedaj.

Dalje misli vlada z omenjenim dopisom, da omejenje zakonov ni času primerno ter se le težko strinja z duhom ustavnih državnih postav o splošnih pravicah državljanov.

Ne tajim, da taki pomisliki imajo nekakošno opravičenje; a mogoči so vendar primerljeji, da se mora tudi kaj „času neprimernega“ skleniti in vpeljati. Tù Vas opomnim na omejenje obrtne postave z dokazom sposobnosti, na nedeljsko praznovanje, na omejenje dela žensk in otrok na gotov čas, kar se je dozdevalo mnogim strankam te visoke zbornice času jako neprimerno. A taka omejenja so bila za rešenje malega obrtništva in za varstvo delavcev označena od dotičnih obrtnih krogov kot nujno potrebna ter od visoke zbornice in vlade sprejeta brez obzira na to, da so bila od velikega dela zbornice, od opozicije namreč označena kot času neprimerna. Opomnim Vas dalje na postavne načrte proti socijalistom in anarhistom, kateri so visoki zbornici predloženi v posvetovanje; mar li bode kdo hotel zatrdovati, da so po teh postavnih načrtih nameravana omejenja postavno zagotovljenih prostost času primerna ter z duhom državnih ustanovnih postav o splošnih pravicah državljanov zedinljiva? A nujno potrebna so zarad vedno bolj očitnih prizadevanj anarhistične in socijalistične stranke in vlada bila bi krva prav kaznivrednega zanemarjanja svojih dolžnosti, če bi se za odstranjenje in zatrenje anarhističnih naklepov potrebnih pomočkov ne poprijela ter se hotela v opravičenje svojega postopanja z izgovorom pomagati, da so taka omejenja času neprimerna ter z duhom državnih ustavnih postav nezedinljiva.

Res pravi vlada, tako v odloku do kranjskega, kakor do solnograškega deželnega odbora, da nikakor ni dokazana nujna potreba postavnega omejenja prostosti o sklepovanji zakonov. Jaz pač ne vem, kaka znamenja in rečí bi se morale primeriti, da bi visoka vlada pripoznala omejanja zakonov za dokazana.

Če pa pomislimo, da se je po vseh deželah, kjer so odpravili ženitovanjske oglasnice, izvzemši Koroško in Šlezijo, od leta 1877. počenši, pričelo vedno veče in obširneje gibanje, katero se je najočitneje izražalo po brezštevilnih peticijah na deželne zastope Českega, Moravskega, Gorenje- in Dolenje-Avstrijskega, Štajerskega, Solnograškega, Kranjskega, Tirolskega in Predarelskega, in kakor današnja seja kaže, uže smemo iz te prikazni sklepati z nekako zavestjo, da ljudje povsod čutijo potrebo te omejitve, in še prav živo jo čutijo. Tudi deželni zastopi raznih deželá bili so natanko prepričani o potrebi, kar ni le razvidno samo iz nameravanih postavnih načrtov in deloma tudi uže sklenjenih postav, temveč tudi iz vsih tistih odgovorov, ki so jih deželni zbori dajali leta 1864. vladi na dotična stavljena jim vprašanja: če bi odprava oglasnic kaj zadržka imela in kakošnega, ali kaj bi se proti temu navesti in vpeljati dalo. V kranjskem deželnem zboru se je prav ta predmet leta 1864. jako na široko razpravljal in se je tudi ob tej priložnosti stavil predlog, ki se je brez posebnih prenaredeb tudi sprejel. Z dovoljenjem gosp. predsednika hočem ga vam prebrati. (Bere.) „Deželni zbor kranjski, zavarovajoč svojo kompetenco o urejevanji vprašanja gledé izdajanja ženitovanjskih oglasnic od političnih uradov, utemeljene po §. 18, II. deželnega reda, odgovarja na vprašanje, ki mu ga je stavila vlada z dopisom dné 30. oktobra 1883., št. 1823, da 1. v vojvodini kranjski na podlagi postave (patenta, s katerim se je odpravila kmetska služnost [Leibeigenschaft] na Kranjskem dné 13. septembra 1782., št. 4264), politično dovoljenje za ženitovanje ni določeno, če prav ga politični uradi izdavajo uže od leta 1850. 2. Uvaževajoč, da je izdajanje političnega dovoljenja za ženitev prav po potrebi dežele, pripoznava deželni odbor, da bi bilo prav

dobro, ako bi se tudi taka deželna postava sklenila, za katero naj bi deželni odbor načrt naredil.

Skoraj da prav tako izjavili so se za ohranitev izdajanja političnega dovoljenja tudi deželni zbori gorenjeavstrijski, solnograški, tirolski in predarelski. Ali res mislite, da bi se občine s tolikošno odločnostjo poganjale za omejitev izdajanja političnih oglasnic za sklepanje zakonov, da bi one res leto na leto tolikanj peticij na vse strani razpošiljale, če bi ne bile prepričane, da je to silno potrebno? Ali res mislite, da morda to delajo iz sebičnih namenov, ali pa še celó iz ošabnosti, češ, da bomo revežu še bolj občutljivo pokazali njegovo siromaštvo in odvisnost, aii pa da bi mu s tem še celó nagajali?

Ali res mislite, da deželni zastopi res kar tako nepremišljeno in tje v en dan postopajo in sklepajo, kar bi jim ta ali oni pót, ki s kraja v kraj pošte prenaša, nasvetoval, ne da bi poprej stvar temeljito preiskala in njena vrednost na vse strani ne poskusila?

Kaj tacega verovati, upira se spoštovanju in dostojanstvu, katero vendar-le še vživajo postavodajalni zbori. Prav tako zdé se mi neutemeljeni pomisleki, ki jih ima vlada proti omejitvi izdajanja političnih oglasnic, češ, da se še ne vé, kakošen vspeh da bi take naredbe imele, ker so skušnje po drugih krajih dokazale, da se ondi, kjer ni slobodnega ženitovanja, število nezakonskih otrok silno množi. (Res je tako! na levi.)

Ne bom rekel, da se izjemoma tu pa tam kaj tacega ne primeri. (Ugovor na levi.) Splošno pa to ne veljá! Na Koroškem imate na pr. za sklepanje zakonov uže od nekdaj največo prostost, kar si je le misliti morete. Posli se vam ondi smejo ženiti med seboj, kedar se jim poljubi, in s svojimi otroci vred pri gospodarji še nadalje ostanejo v stalnem razmerji, kakor kaki novodobni služni.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 17. maja. — Minulo soboto otvoril se je slovesno nov Štefanijski most, in pri tej slovesnosti bil je najbolj pomenljiv govor cesarjeviča Rudolfa narekovan po gorkem sočutji za dunajsko mesto. Posebno zadovoljnost izbudil je stavek, v katerem cesarjevič izreka zagotovilo, da je njegova soproga, nadvojvodica Štefanija, kateri na čast je most imenovan, dobra Dunajčanka. — Vreme je tukaj zmiraj precej hladno, dežja pa uže več dni ni bilo.

V zbornici poslancev izvolil se je minuli teden odsek 45 udov za pretresavanje in poročanje o pogodbi z Ogersko. V ta odsek izvoljeni so: knez Lichtenstein Alojzij, Lienbacher, Fischer Fr., Thurnherr, Auspitz, vitez Chlumecky, dr. Herbst, dr. Kopp, dr. Magg, Neuwirth, dr. plem. Plener, baron Pirquet, vitez Proskowetz, dr. Sturm, dr. Rieger, dr. Mattuš, Zeitham-dr. Trojan, Salašek, grof Kinsky, Hlavka, dr. vitez Meznik, dr. Fanderlik, vitez Abrahamovicz, dr. vitez Bilinski, knez Czartoriski, vitez Chrzanowski, Hausner, vitez Javorski, dr. vitez Madejski, vitez Smarzewski, vitez Vysocki, dr. Poklukar, dr. vitez Tonkli, dr. Neuner, dr. vitez Grigorcea, dr. Klaič, vitez Vocetich, Ozarkiewicz, dr. vitez Socher, dr. pl. Derschatta, dr. Knotz, Kirschner, dr. Menger, Strache, ki se je koj po volitvi ustanovil tako: za predsednika izbran je knez Czartoriski, za I. podpredsednika Herbst, za II. Rieger. Perovodji pa so: dekan Fischer in vitez Wysocki izmed desnice, baron Pirquet in dr. Derschatta pa izmed levice. — Danes ima ta odsek prvo sejo, in kakor naravno, razdeliti si ima svoje delo tako, da se razcepi v tri pododseke 15 udov, en pododsek pretresaval bo sladkorski davek, drugi carinsko in trgovinsko pogodbo, tretji pa podaljšanje bankinega privilegija in pa znan dolg 80 milijonov.

Tedaj se bode vsak ud odseka posebno imel pečati z enim onih predmetov, ki so skupno predmet pogodbe z Ogersko. Kedar pododseki doženejo svoj posel, začelo se bo skupno posvetovanje v celem odseku. — Prav za-se pa se bo v posebnem odseku pretresavala skupna carinska tarifa, akoravno je tudi del pogodbe.

Povodom kandidatur za veliki odsek 45 udov nastala je nekolika razprtija v českem klubu, izrekoma nezadovoljna sta dva izmed njegovih udov: fabrikant Bromovski in dr. Kajcel. Kolikor ćujem, se prvi, sicer izvrsten strokovnjak, ni izvolil zato, ker je bil izvoljen uže v carinski odsek, ki ima vsak dan posvetovanje, in je tudi ud obrtnijskega odseka, ki tudi skoraj brez izjeme zboruje vsak dan.

Politično zanimiva postala je razprava o postavi zarad odpisavanja zemljiškega davka zavoljo vremenskih nezgod. Davkovski odsek zboljšal je vladini predlog po dolgih razpravah tako, da je po trdem pritiskanji postavo v kolikor moč zboljšal na korist kmetovalcev, in razun enega izmed poljskih vélikih posestnikov prihajajočega, z veliko večino zavrženega predloga pritrdil je odsek postavi skoraj soglasno brez ozira na politično stališče desnice in levice. V zbornici pa sta začela vrtati proti postavi Lichtensteinovca Zallinger in Lienbacher popolnoma prezirajoča podlago pred malo leti dognane uravnave zemljiškega davka.

Pri tej uravnavi imelo se je enako pri določevanji tarif, kakor pri vcenitvi zemljišč po veljavni postavi ozirati na poprečen čisti dohodek zemljišč, tedaj tako, da se je moralo ozirati na redno vračajoče se vremenske nezgode.

Zato je načrt postave določeval, da samo gotova mera poškodovanja po toči, vodi in ognji posestniku daje pravico, zahtevati odpis davka, v druzih slučajih pa si je vlada pridržala pravico, tak opis dovoliti, ako bi vsled take nezgode nastala pri posestnikih začasna gospodarska zadrega.

Zoper to razliko pogojev in načina odpisavanja davka vrtil se je glavni boj. Zallinger in za njim Lienbacher zahtevala sta trdeča, da se pri uravnavi zemljiškega davka na nezgode nikakor ni oziralo, da naj ima davkoplačevalec v vsakem slučaju pravico, odpis zahtevati.

Temu nasproti je vladin zastopnik trdil, da bi vlada táki premembi nikakor ne mogla pritrditi, ker se je pri uravnavi zemljiškega davka uže oziralo na redno vračajoče se vremenske nezgode, in ker je zemljiškemu davku podlaga poprečen prinos zemljišč in ne pravi čisti prinos, kakor se kaže vsako leto in kakoršen je, na pr. pri hišno-najemnem davku.

Zallinger sklicaval se je še posebno na visok zemljiški davek na Tirolskem in pa na novo vpeljani hišni davek.

Poljski poslanci pripoznali so v smislu predloga razloček med nezgodami, želeli pa so, da se kot pogoj dovoljenja vlade za odpis ne stavi zadrega gospodarjeva, temveč neka gotova mera škode. Izmed levičarjev govorila sta zoper postavo edini Siegel in O. Pollak. Prvi trdil je poglavitno, da nezgode niso vse naštete, sicer pa jo izrekel, da bo glasoval za Zallingerjev predlog, ako bi pa ta padel za predlog odsekov. Pollak pa je nekako ugovarjal temu, da bi za slučaj odpisanja državnega zemljiškega davka smele odpadati tudi vse občinske in druge priklade na ta davek, podpiral je ta ugovor s trditvijo, da bi potem morali nepoškodovani občani pokriti vse občinske potrebščine.

Za predlog govoreči poslanci bili so deloma poljski, ki so utemeljevali svojo zgoraj omenjeno, ne ravno kaj prida pomenljivo premembo, dalje govorila sta dva Čeha: Hevera in Nadherni, katerih prvi je omenjal izrekoma zavarovalnic zoper poljsko škodo, Nadherni pa je odločno zagovarjal predlog odsekov in izrekoma v imenu velikih posestnikov izrekel, da se gledé nezgod druge vrste nočejo staviti v eno vrsto z malimi posestniki, temveč so zadovoljni, da se v tem slučaju le tedaj odpiše primerna svota davka, kedar po škodi za posestnika nastane začasna, gospodarska zadrega ali sila.

Glavni govornik dr. Poklukar za predlog odsekov razložil je v obširnem govoru, katerega prilično priobčimo, da se je po postavi uže pri uravnavi zemljiškega davka smelo ozirati na vremenske nezgode, ker izrekoma pri cenitvi vinogradov postava veleva, da se je ozirati celó na taka leta, v katerih se ni pridelalo ničesar.

Davkovski odsek zboljšal je postavo, v kolikor je bilo mogoče to storiti na korist kmetovalcem.

Da vlada do sedaj ni prezirala takih škod, kaže nadroben izkaz, po katerem se je v minulih 11 letih poprek odpisavalo po 606.000 gold, zemljiškega davka na leto. Ako tedaj imamo predložen kmetovalcem ugoden predlog, tedaj jim ne koristimo, ako zahtevamo reči, katerih vlada po svoji izjavi nikakor ne dovoli; konečno zavračal je krive trditve Lienbacherjeve, Zallingerjeve in Pollakove, izrekoma, da bi se tudi pri tej priliki moralo na one dežele bolj ozirati, ki se pred vrejenjem zemljiškega in hišnega davka mnogo manj plačevale, kakor pa na one (na pr. Kranjsko), ki so toliko časa po krivem preveč davka plačevale.

Iz Vipave 16. maja. (*Razne kmetijske zadeve.*) Dné 12. t. m. imela je naša kmetijska podružnica svoj letni občni zbor. Vdeležitev bila je proti navadi, jako slaba, kajti udeležilo se ga je le 5, reci pet udov, in pa tajnik c. kr. kmetijske družbe, gospod G. Pirc. Izvolil se je, ker se je dozdajšnji predstojnik podružnici, gosp. vodja R. Dolenc, zaradi preselitve na Dolenjsko predstojništvu odpovedal, velečastiti naš gosp. dekan Matija Erjavec predstojnikom. Ta izvolitev je gotovo vsem udom podružnice po godu, kajti naš g. dekan je res izgledno marljiv kmetovalec. To spričuje vse njegovo posestvo, posebno pa še njegov živinski hlev, njegovi vinogradi. Takih vinogradov, kakoršne ima zdaj on — vse na novo predelane — nima razun vinorejske šole nihče v Vipavi. Slava mu! Pri občnem zboru podružnice sklenilo se je dalje, da se iz podružničnega premoženja, 560 gl. znašajočega, katero je skoro izključivo iz kmetijskih tombolj, osnovanih po dosedajšnjem predstojniku gosp. vodji Rih. Doléncu, narastlo, sledeče omisli. Dné 26. t. m. kupili bomo pri dražbi bikov c. k. družbi v Ljubljani dva bika, katera bodemo dvema marljivima vipavskima gospodarjema, pod gotovimi pogoji v oskrbovanje in rabo izročilo. Dalje se je sklenilo razpisati konkurenco za plug, kateri bode, po domačih rokodelcih izdelan; za vipavsko kaj težko zemljo najbolj vstrežljiv, to je, kateri bode z najmanjšo vprego pri največi solidarnosti primerno nizki ceni delo najboljše opravljal. Za bike se sme do 250 forintov potrositi, za plugno konkurenco, pa 50 for. kakor dar za najboljši plug, 30 for. pa za dotične stroške. Nakup bikov, njih pogojno oddajo dvema posestnikoma obsežja vipavske kmetijske podružnice, kakor tudi plugno konkurenco preskrbi posebni odbor obstoječ iz sledečih udov podružnice: Gospod dekan Matija Erjavec, g. deželni poslanec Matevž Lavrenčič, g. vodja Rihard Dolenc, g. adjunkt Viljem Rohrmann in g. Josip Vovk, posestnik in župan na Erzelju. Zaželeni dež nam je došel, danes dežuje uže tretji dan, pa žal! danes je tudi Čaven in gora nad Colom pobeljena, pač od sodre, ako ne še celó od toče. Bali smo se do zdaj slane, pa — bati se je imamo, kakor vidimo, še. Sicer do zdaj trta še prav dobro kaže, pa Vipavci smo se navadli reči, da zaroda ni na spomlad še nikoli manjkalo, grozdja na jesen pa uže 10 let zaporedoma. Sadje kazalo je kaj dobro, pa zaradi prehladnega vremena v maju, ker nismo do zdaj niti enega lepega dne imeli — ga je čuda odpadlo, kaj dosti uničile so ga pa tudi gosenice, zelene in rujave vrste. Na nekaterih krajih je drevje kar popolnoma golo. Poljedelske rastline, žita, krompir, turšica, fižol itd., vse stojé do zdaj še dobro. Detelje se je uže dosti pokosilo, trava je še prav nizka in redka. Sena bode toraj malo, kajti, kedar v Vipavi meseca aprila dežja ni, se sena le malo nakosi.

Ravno ko sem poslednji stavek končal, vsula se je čez Vrhpolje, Vipavo, Slap, Erzelj pomešana, pa tako gosta toča, da je vsa tla pobelila, deloma za dva prsta na debelo. Vrtnina je vničena, močno tudi trte poškodovane, Gorjé nam, ako se sedaj hitro ujasni.

Iz Postojine dné 11. maja. ✝ **Dr. Rudolf Globočnik.**

„Kaj s tabo v to gomilo rano
Zagrne večni mrak in mraz,
Le malokomu pač bo znano;
A dobro znam in čutim jaz:
Saj dušo vso si mi odprl,
In jaz ji v dno, ji v dno sem zrl.“

Tako zdihovala je duša pesnikova o smrti nadobudnega pevca Krilana; enako potrt, solzán plakam jaz, ko črna prst zakriva čestite telesne ostanke ljubljenega, plemenitega mi prijatelja gospoda dr. Rudolfa Globočnika, porojenega 9. febr. 1859. l., umrlega dné 7. maja t. l. In z mano globoko žaljuje vsakdo, kedorkoli je njega poznal, vzlasti, da je priliko imel zreti v dušo njegovo, kot jaz.

V njem videl sem zeló redko prikazen novejših dni; smem reči, da med mlajšim svetom težko mi je najti njemu enakega. V njem združevale so se vse najplemenitejše kreposti, med tem, ko ni posedel najmajše slabosti — bil je človeško popolen. Duši njegovi globoko vkoreninjena bila je živa, trdna vera, katera je v najlepšem svitu obsevala v dejanskem njega življenji; rodila je izredno pobožnost, katero sem imel priliko čestokrat opazovati v cerkvi in razven Božjega svetišča v življenji, tudi v tem, da nikedar ni vstal ali se vlegel, da ne bi preje klečè opravil svoje molitve; rožnega venca pogrešil nisi nikedar pri njem, doma in na poti ter niti ene skušnje ni delal, da ne bi imel pri sebi onega svetega orodja — tudi, ko je rigoroziral. Enako divno razcvetala se je v njem nenavadna ponižnost; tem priprostejši je bil človek, tem raje občeval je ž njim; a tudi dobrodelen bil je nepozabljivi Rudolf; kolikim dijakom pomagal je on v potrebi, da nam ni znano. Z najmirnejšo vestjo smem ga primerjati sè sv. Alojzijem v tem, da krstne svoje nedolžnosti ni omadeževal nikedar; čistost, to najlepšo cvetko mladeniča in vsakaterega čuval je on kot punčico svojega očesa, dasi ga je dosta truda stalo, vzlasti v velicih mestih; ostal je v tem otrok, nedolžen kot angelj Božji, v družbi katerih zrè on Božje obličje — to verujemo.

Najvzornejši bil je naš Rudolf v svojem, kot solnce čistem domoljubji, v katerem ni bilo opaziti znamenja najmanjše sebičnosti. Ljubil je on slovenski jezik, ljubil svoj narod in čutil ž njim ter pripravljen je bil za blagost njega storiti vse, karkoli bilo je v njega moči. Šel je iskat zdravja v južno Italijo v Francijo, Nemčijo — a žal! ni je našel; vendar navzlic vračal se je z nekako zadovoljnostjo in veseljem na dom; zakaj? Kjerkoli je bil, tamkej obračal je pozornost na naš narod, deloma s časopisi, katere vzprejemal je v ptujini, deloma s tem, da je razumništvo ptujih narodov z be-

sedo seznanoval sè Slovenci, njihovej literaturi, političnem gibanji itd. — to mu je bilo neko zadostilo njemu neprijetnega potovanja, nam pa dokaz, kako plemenito ter do domovine ljubezni vroče bilo je njegovo srce. Ker je bil pokojni Rudolf tudi vsestransko izobražen, vrl jurist ter do dobrega vešč jezikov nemškega, laškega, francoskega in angleščine, kakor tudi duha najboljšega in zdravih načel — trdno nado sem gojil, da bode on narodu našemu zdatno koristil ter zavzemal eno prvih mest v domovini slovenski. A sedaj nada je ukončana; uklanjam se Božjej volji, kateri je bilo drago, da sušica ugasnila je luč mladega, nadepolnega življenja, katero je bilo nepopisljivo drago vrlemu njega očetu, bratu in sestri, sorodnikom, meni in vsem mnogobrojnim njegovim prijateljem ter nepreštevilnim njega čestilcem — kar so jasno pokazali včeraj dné 10. maja pri njega nenavadno slovesnem pogrebu ob 4. uri popoludne.

Sprevod pomikal se je od kolodvora, kamor so prepeljali mrliča iz Gorice istega dné zjutraj z mešancem, v dolgi vrsti proti mirodvoru postojinskem. Prvi za križem so stopali učenci in učenke tukajšnje šolo z učiteljstvom in gospodom c. kr. okr. nadzornikom Thumo; za njimi uvrstila se je požarna bramba otoška, a za temi čitalnica postojinska s zastavo svojo; potem stopali so nosilci krasnih vencev in takoj 8 čč. gg. duhovnikov, na čelu preč. gospod dekan J. Hofstetter; med duhovniki opazili smo 83letnega starčeka preč. gospoda Josipa Nakusa, župnika ter duhovnega svétnika na Planini pri Vipavi, v najnovejših dnéh odlikovanega s zlatim križem za zasluge. Sedaj neslo je 6 mladeničev pokojnega v umetno in lepo izdelani krsti, katero pokrivali so prezali venci žalujočega očeta, brata in sestre; na straném svetili so gg. uradniki ter nosili vence sorodnikov, prijateljev, sošolcev itd. Za krsto stopal je visokorodni gospod baron Winkler, c. kr. deželni predsednik z žalujočim očetom, preblagorodnim gospodom c. kr. deželne vlade svetnikom A. Globočnikom ter bratom pokojnega g. dr. Vladimirom in sestro gospico Emilijo. Uvrstili so se potem sorodniki, visokorodni gg. grof Lanthieri, vitez Schwarz, c. kr. deželni živinozdravnik Wagner, podpredsednik kmetijske družbe Zevnik, c. kr. sodnik Žužek z gg. uradniki, nadžupun Vičič z gg. odborniki, vse razumništvo postojinsko, potem občinski predstojniki okraja, vzlasti veliko vipavskih, nadalje požarna straža postojinska ter vipavska s prelepim vencem in naposled nad 2000 druzega občinstva, skoro vsak z gorečo svečo v roki.

Došli smo na mirodvor. Prečastni gospod dekan opravi s prisotnimi gg. duhovniki še zadnje molitve v kapeli in pri gomili; pevci, ki so uže pred sprevodom na kolodvoru pod vodstvom gosp. Kleina ginljivo zapeli: „Usliši nas Gospod“, zapojó: „Nad zvezdami“ in črna prst votlo zadoní na krsto preblagega Rudolfa ter se vsipa, dokler je povsem zraven nepozabljive mu matere ne zakrije v našo srčno bolest, katero olajšuje edino trdna vera, da poslovili smo se le od njega telesnih ostankov, nikar pa od duše njegove. Res je, da ona prebiva nad zvezdami v naročji Božjem, naša še na zemlji, a ona je prosta, na kraj ne navezana. Iz pozemeljskih nižav zremo ž nje v nebo in hočemo ž njo gledati našega Rudolfa, — a Rudolf nas, o katerem smo si uverjeni, da ne bo nehal prositi za svojega ognjevito ljubljenega očeta, ljubeznjivega brata in preplemenito sestro svojo, ter tudi, da ne boš pozabil, premili mi, nebeškega blagoslova prositi za ljubljeno domovino slovensko, tvoje prijatelje in čestilce mnogobrojne in za nevrednega, tebe goreče ljubečega

Ivana Lavrenčiča.

Iz Ljubljane. — **Gospod nadvojvoda Rainer** dospel je minuli petek v Ljubljano ogledat si brambovsko vojaštvo. Gospod deželni predsednik in pa tukajšnji vojaški poveljnik sta ga na kolodvoru sprejela. V soboto jutro odpeljal se je gospod nadvojvoda dalje v Pulj.

†

Umrl je v nedeljo 16. t. m. ponoči gospod

dr. Karol baron Wurzbach pl. Tannenberg,

bivši predsednik c. kr. kmetijske družbe, deželni predsednik i. sl., lastnik mnogih redov itd. itd.,

v 76 letu svoje starosti. Pokojni bil je sin ljubljanskega odvetnika dr. Wurzbacha, ki je bil po smrti v plemeniti stan povišan. Dr. Karol baron Wurzbach bil je doktor prava ter modroslovja, a juridične prakse ni nikdar izvrševal. Leta 1861. volili so ga kranjski veleposestniki v deželni zbor, in Nj. Veličanstvo imenovalo ga je pa namestnikom deželnega glavarja. Deželni zbor volil ga je v deželni odbor in v državni zbor. Leta 1864. odložil je bar. Wurzbach svoj državno-zborski mandat, katerega je pa potem zopet sprejel ter izvrševal do konec zasedanja. Leta 1866. imenovalo ga je Nj. Veličanstvo deželnim glavarjem in leta 1871. pa deželnim predsednikom, katero mesto je zavzimal do avgusta leta 1872.; ob tem času je bil povišan v baronski stan.

V občnem zboru c. kr. kmetijske družbe 24. novembra 1869. leta bil je voljen družbenim predsednikom, katero častno mesto je zavzemal vsled ponovljene volitve noter do meseca aprila t. l. Zarad bolezni odpovedati se je moral tudi temu poslu. Akoravno rajnki pri svojih nazorih ni zamogel mnogo storiti v prospeh kranjskega kmetijstva, vendar je bil vdan kmetijski družbi z vso ljubeznijo ter posebno vestno opravljal uradno službovanje, katero je zvezano s predsedništvom c. kr. kmetijske družbe. — Pogreb je bil včeraj ob 5. uri popoludne. R. I. P.

— **Gospod vladini svetovalec Globočnik** daroval je povodom smrti svojega nadepolnega sina dr. Rudolfa Globočnika ljubljanski ljudski kuhinji svoto 50 gold.

— **Odbor Matice slovenske** se je danes teden ustanovil in je za svojega predsednika izbral prečastitega gospoda prof. Jos. Marna. Jako nas veseli, da se je bivši podpredsednik letos udal, tudi imé predsednikovo prevzeti, ker dejanski predsednik bil je uže minulo leto.

— **Dunajski dopisnik „Sl. Naroda“** sili nas spregovoriti o njem par besed. Nezdavnej dal mu je shod slovenskih državnih poslancev najpred nekako sumničiti poslanca grofa Hohenwarta in kneza Windisch-Grätza. V listu št. 108. pa v obširnem poročilu razgovor v Hohenwartovem klubu glede formalnega ravnanja s predlogi zadevajočimi pogodbo z Ogersko jemlje za povod, grofa Hohenwarta imenovati nasprotnika češkega kluba, generelnega mandatarja vladnega smrtno-doslednjega kimavca grofa Taaffeja, naše poslance pa kimovce za grofom Hohenwartom. — Izvzet izmed kimovcev je samo Šuklje, „on“, ki je stopil v opozicijo proti chefu kluba. — In o čem se je vender razgovarjalo pri tej priliki, in o čem v prvič omenjenem slučaju? Nas st. 113 izpaši

Slovenski poslanci imeli so informativni razgovor o šolskih zadevah. Naravno je, da je v takih zadevah pred vsem treba podatkov iz slovenskih pokrajin, katerih preskrbeti je naravno ložje onim po-

slancem, ki imajo ožje zveze z domovino in ki bivajo med narodom.

K temu shodu tudi omenjena dva poslanca vabiti bilo bi tedaj odveč; tako se je vrh tega iz ravno takih uzrokov enako ravnalo. — Prav neumestno je tedaj očitanje ali sumičenje, da se tega skoda imenovana dva poslanca Slovencev nista udeležila, ker nista bila vabljena.

Kar zadeva razpravo v klubu bila je po vsem stvarna in ker je bil predmet čisto formaln, tudi ne silno pomenljiva.

— **Mesto popotnega učitelja kmetijstva** za Primorsko je razpisano. Plača znaša 1600 gold.. prošnje je vložiti pri c. k. namestništvu v Trstu do dne 14. junija.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — *„Wiener Zeitg.“ proglašn imenovanje Nikolaja Zica častnega kanonika ljubljanskega.*

Z Dunaja. — Najpomenljivša novica zadnjih dni je ta, da so se razprave z Rumunsko zarad podaljšanja trgovinske pogodbe pretrgale, ker so nam Rumunska ni hotela privoliti onih polajšav, kakoršne bi dovolila najbolj ugodno stavljenim pogojem za druge države. Zavolj tega nastane med našo državo in Rumunsko s 1. junijem carinska vojska, oziroma popolna trgovinska zaprtija na mejah. Naši kmetovalci so tega veseli, ker ne bo k nam več prihajalo romunske živine in se ne bo uvažalo več po 4 milj. met. centov žita v našo državo: nasproti pa so nesrečni naši trgovci oziroma obrtniki, izrekoma dunajski rokovičarji in trgovci z gotovimi oblačili (večinoma judje) kateri so do sedaj na Rumunsko mnogo prodajali, sedaj pa jim bo to branila ob 7 frankov na 1400 frankov oziroma od 10 frankov na 2000 frankov povikšana carina.

V državnem zboru ni ravno veselo znamenje, da se pri sedaj obravnavani postavi, — večina in izrekoma Hohenwartov klub ne zna varovati onih pasti, ki jih stavi levica s pomočjo Zalingerja in Lienbacher-ja, — pasti, katerih se je po izreku Greuterjevim toliko bolj varovati, ker so s sladkorjem potresene. Da se to zdaj godi, je dvakrat nevarno, ker bodo obravnave pogodbe z ogersko podajale stotere prilike, da levičarji razdenejo desnico in se zopet vrinejo do moči in vlade. — Desnici je zato posebno sedaj ven in ven treba klicati: Varujte se krivih prerokov! —

Včerašnja uradna „Wiener Zeitung“ razglaša. da je deželni poslanec in okrajni sodnik Črnomeljski g. Deu imenovan za svetovalca deželne sodnije pri okrožni sodniji Novomeški, g. okrajni sodnik Delpin v Škofji Loki pa za svetovalca pri deželni sodniji v Celovcu.

Klub Hohenwartov je iz časnikov čul, da so nekateri klubi desnice, izrekoma Češki, menenja, da naj ostane pri stari navadi in naj se vsi predmeti pogodbe z Ogersko, razun že odločene carinske tarife, obravnavajo v enem večjem odseku.

V H. klubu stavil je načelnik vprašanje, katerega menenja je ta klub, ker stvar še ni dokonečno dognano in se je sam izrekel, da bi se po njegovem menenji po vsem različni predmeti pogodbe temelitejše pretresavali in bóljše rešili, ako se delo razdeli, ker je posebno na desnici zbornice v tej zadevi mnogo novincev, o katerih se sme pričakovati, da se vsak v posebnem predmetu nadrobno pouči, nikakor pa ni pričakovati, da bi se to moglo zgoditi enako temeljito glede vseh predmetov. — Prav tako izrekli so se, razun Šuklje-ja, vsi drugi udje klubovi, — in dotični predlog sprejel se je z vsemi glasovi zoper edin Šukle-jem. Takoj pa se je dostavilo, da je to sicer odločno menenje klubovo, ne da bi se pa ustavljal drugačemu sklepu večine desnice, ker bode potem tako in tako velki odsek treba cepiti na tri dele, kateri bi potem imeli v pododsekih 15 udov tako nalogo, kakoršno namerava dati ta klub nekoliko večjem posebnim odsekom. — To je tedaj ona velika politično afera, zarad katere so vsi poslanci H. kluba, s H. na čelu kimovci.

Kimovec prvi je po sodbi tega politika on mož, ki je še le ustanovil sedajno večino državnega zbora in kimovec je glava — duša sedajne večine, kimovci so vsi poslanci razun enega, katerem je naš narod že leta in leta skazoval brezpogojno zaupanje. — Sodili smo po pisavi in vsebini onega dopisa, da je v večji ali manjši zvezi z njim poslanec Šuklje sam, — ker nam je pa s svojo častno besedo zagotovil, da dopisa ni ne pisal ne inšpiciral, tedaj nam mora to zadostovati. Toliko ojstreje pa je naša sodba oziroma gnjusoba, da slovenski list sprejema tako gradivo, — kakoršnega more sejati in širiti k večem najbolj zagrizen nasprotnik našega naroda.

Ogerska. — Za novega pravosodnega ministra imenovan je Theofil Fabinyi in prisegel je v ponedeljek cesarju. —

Obravnave zarad dodatnega kredita so se pričele, opozicija je vsa na nogah, pa vladina večina, katera se je vdeleževala kakorkoli uže prekoračenja proračuna, sedajno vlado trdo podpera.

Laška. — V obče kolera nekoliko pojema enako na severnih, kakor na južnih krajih Laške. Volilna borba pričela se je po vsi deželi. Poljedelski minister Grimaldi govoril je pri volilnem banketu v Catanzari in je omenjal pravilnega postopanja vlade pri Grških homatijah in je enako svaril pred prevročekrvnem ravnanjem zarad pokončanja Porro-ve ekspedicije v Afriki.

Španjska. — V ponedeljek rodila je kraljica sina, prihodnjega kralja Španjskega. Še dan pred obiskala je kraljica one, ki so bili poškodovani po grozovitem viharskem vrtincu, ki je najpred v Ameriki, dalje na morji in potem po Španjskim in Laškim napravil velikanske škode.

Angleška. — Protiverske agitacije so do sedaj imele toliko vspeha, da bo Home-Rule-predlog Gladeston-ov skoraj gotovo tudi v zbornici poslancev ostal v manjini. Za ta slučaj hoče Gladestone zbornico razpustiti in takoj razpisati nove volitve. Čuje se da ima biti odločilno glasovanje ta petek. Vse stranke pripravljajo se že sedaj na prihodno volilno borbo.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze milega sočutja o bolezni in smrti naše nepozabljive matere, gospé

Ivane Murnik-ove,

za mnogobrojne darovane vence in obilo-številno spremstvo predrage pokojne k poslednjemu počitku izrekamo vsim sorodnikom, prijateljem in znancem najtoplejšo zahvalo.

V Ljubljani 18. maja 1886.

Žalujoči ostali.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.